

Міністерство освіти і науки України

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

Матеріали X Міжнародної
науково-практичної конференції

13 травня 2026 р.

Полтава
2026

Маслій Александра Анатоліївна,
кандидат економічних наук, доцент
Линник Анна Віталіївна, студентка

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ФІНАНСОВІ САНКЦІЇ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Забезпечення економічної безпеки держави в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесів потребує ефективного функціонування митної системи, адже митна безпека держави як складова економічної передбачає реалізацію національних інтересів у сфері зовнішньоекономічної діяльності [1]. Одним із головних елементів цієї системи є застосування фінансових санкцій за порушення митних правил, які виконують превентивну та фіскальну функції в контексті забезпечення економічної безпеки держави.

Статистичний аналіз динаміки митних правопорушень свідчить про їх високу чутливість до зовнішніх економічних і політичних факторів. Дослідження показує, що впродовж останніх років спостерігається тенденція до зростання як кількості виявлених порушень митних правил, так і суми завданих збитків (рис. 1). Найбільш відчутне зростання відбулося в умовах воєнного стану з початком повномасштабного вторгнення РФ, що супроводжувалося збільшенням обсягів контрабанди, ускладненням логістичних ланцюгів та активізації тіньових схем переміщення товарів.

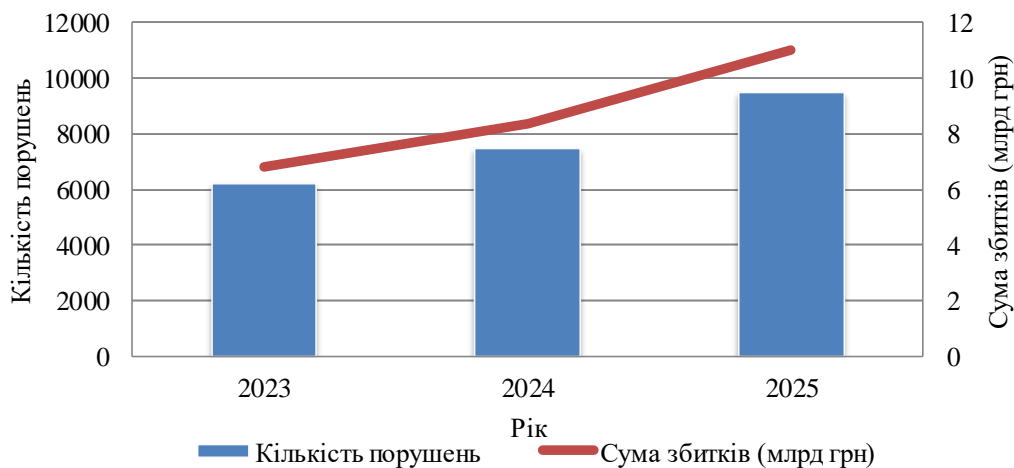

Рис. 1. Динаміка виявлених митних правопорушень та суми завданих ними збитків у 2023–2025 роках

Джерело: побудовано авторами за даними [2]

Основним фактором підвищення ефективності застосування фінансових санкцій в умовах сьогодення є цифровізація митної сфери. Впровадження цифрових технологій сприяє автоматизації виявлених ризикових операцій, мінімізації людського фактору та покращення системи моніторингу сплати штрафних санкцій [3]. Використання сучасних інформаційних систем дозволяє підвищити прозорість митних операцій, підвищити ефективність митних процедур, скоротити час оформлення та зменшити корупційні ризики, що позитивно впливає на зміцнення економічної безпеки держави [4], однак водночас висуває підвищені вимоги до точності, прозорості цифрових доказів, які сьогодні залишаються недостатньо врегульованими [5].

Важливим аспектом забезпечення економічної безпеки держави є ефективність виконавчого провадження у справах про порушення митних правил. Дослідження свідчать про суттєвий розрив між сумами накладених судами фінансових санкцій та реальними надходженнями до державного бюджету, що знижує стримувальний ефект санкцій та створює передумови для подальших правопорушень. Утім, позитивною тенденцією є зростання кількості мирових угод, укладених між митними органами та порушниками, що дозволяє отримувати кошти до державного бюджету без тривалих судових розглядів [6].

За проактивним підходом важливим є своєчасне виявлення, оцінювання та моніторинг ризиків [7; 8], що виникають унаслідок недотримання митного законодавства. Своєчасна ідентифікація таких загроз потребує побудови багаторівневої моделі [9], яка інтегрує кількісні показники митних правопорушень, динаміку фінансових втрат державного бюджету та ефективність застосування санкційного інструментарію, адже превентивна функція фінансових санкцій реалізується повною мірою лише тоді, коли санкційні механізми є не реактивними, а проактивними.

Отже, фінансові санкції за порушення митних правил у сучасних умовах виступають важливим чинником забезпечення економічної безпеки держави. Розвиток митної політики потрібно спрямовувати на поглиблення цифровізації процесів виявлення правопорушень та моніторингу сплати штрафів, удосконалення механізмів виконавчого провадження, а також гармонізацію національного законодавства з європейськими стандартами, що позитивно вплине на підвищення ефективності протидії митним правопорушенням та зміцненню економічної безпеки держави.

Література

1. Маслій О.А. Концепти захисту національних економічних інтересів у глобальному інформаційному просторі. *Економіка і управління*. 2025. Вип. 3 (105). С. 33–39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-7872.3.2025.4>.
2. Статистика виявлених порушень митних правил. *Державна митна служба України*. URL: <https://customs.gov.ua>.
3. Митний огляд за III квартал 2025 року: українська митниця – розвиток попри війну. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://mof.gov.ua>.
4. Чайкіна А., Маслій О., Черв'як А. Сучасні драйвери підвищення економічної безпеки країни в умовах цифрової трансформації. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2 (49). С. 307–313. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-49>.
5. Козакевич О. М., Царук А. В. Забезпечення доступу до правосуддя у провадженнях про порушення митних правил в Україні: законодавчі зміни 2023–2025 років. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2026. Том 2. № 1. С. 214–219. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.01.2.34>.
6. Майже чверть справ про порушення митних правил у 2025 році врегульовані шляхом компромісу. *Державна митна служба України*. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/mai-zhe-chvert-sprav-pro-porushennia-mitnikh-pravil-u-2025-rotsi-vregulovani-shliakhom-kompromisu-2652>.
7. Пугач О. Модельовання загроз системі економічної безпеки національної економіки з позицій їх своєчасного виявлення та передбачення. *Економіка і регіон*. 2015. №3 (52). С. 103–109.
8. Варналій З.С., Онищенко С. В., Маслій О.А. Механізм попередження загроз економічній безпеці України. *Економічний часопис - XXI*. 2016. №159 (5–6). С.20–24.
9. Dmytrenko A.V. Economic security of the state in the conditions of European integration. *Економічна безпека: держава, регіон, підприємство: матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 29 верес. 2022 р. Полтава: Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2022. С. 162–166*